

Mbështetje për sektorin bujqësor

Programi qeverisës

2021-2025

Mbështetje për sektorin bujqësor

2021 - 2025

A. Analiza e Premtimit: "16 milionë USD në vitin 2025 për të mbështetur më shumë kultura të mbjelljes"

Analiza e Premtimit: "70 milionë euro mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët nëpërmjet naftës pa akcizë dhe skemave kombëtare të mbështetjes"

Analiza e Premtimit për të Garantuar Aksesin në Programin IPARD III

B. Kuadri Rregullator dhe Strategjik për programet

C. Analiza fiskale dhe kostot buxhetore e premtimit për programet financiare

D. Impakti i zbatimit të Premtimeve në zhvillimin e qëndrueshëm Ekonomik, Social dhe Mjedisor në Shqipëri

E. Perceptimi i performancës dhe pritshmërive në Praktikën e Përditshme

F. Efekti nga zbatimi programeve në industri, rajonet e vendit dhe shtresat e popullsisë

G. Vlerësimi përmbushjes sipas treguesve të matshëm

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efijenca e menaxhimit të kostove:
1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të përcaktuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Mbështetje për sektorin bujqësor

16 milionë US.D do të investohen në vitin 2025 për të mbështetur më shumë **kultura të mbjelljes**.

70 milionë euro mbështetje të drejtpërdrejtë për **fermerët**, përmes **naftës pa akcizë** dhe **skemave kombëtare të mbështetjes**.

Akses i garantuar në programin **IPARD III** me **fond financimi prej 166 milionë euro**.

Këto masa kanë për qëllim përmirësimin e kushteve për fermerët dhe rritjen e prodhimit bujqësor përmes mbështetjes financiare dhe qasjes në burime shtesë të financimit.

16 milionë US.D në vitin 2025 për të mbështetur më shumë kultura të mbjelljes;

70 milionë euro mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët nëpërmjet naftës pa akcizë dhe skemave kombëtare të mbështetjes;

Do të garantojmë aksesin në programin IPARD III me fond financimi 166 milionë Euro;

A. Analiza e Premtimit: "16 milionë USD në vitin 2025 për të mbështetur më shumë kultura të mbjelljes"

Ky premtim është një pjesë e Programit Qeverisës 2021-2025 në Shqipëri dhe ka si qëllim mbështetje të shtuar për bujqësinë, duke u fokusuar në mbjelljen e kulturave të ndryshme për të rritur produktivitetin dhe diversifikimin e sektorit bujqësor. Analiza mund të ndahet në disa aspekte kyçe: kontekstin politik, social, ekonomik, buxhetor, dhe ndikimin ndërkombëtar.

1. Konteksti Politik

Në nivelin politik, ky premtim është një reflektim i angazhimeve të qeverisë për zhvillimin e sektorit bujqësor. Kjo është pjesë e strategjisë për të rritur produktivitetin dhe konkurrencën në bujqësi dhe agrobiznes. Qeveria synon të rrisë investimet në fshatra dhe të krijojë mundësi për zhvillimin e fermave të specializuara në produkte të kërkuara në tregjet ndërkombëtare. Suksesi i këtij premtimi kërkon mbështetje financiare, trajnime dhe mbështetje teknike për fermerët që të përfitojnë nga mundësitë e reja.

2. Konteksti Social

Në aspektin social, mbështetja e diversifikimit të kulturave bujqësore mund të sjellë përfitime të rëndësishme për komunitetet rurale. Kjo mund të krijojë mundësi të reja punësimi dhe të rrisë të ardhurat për fermerët, duke përfshirë shtresat e varfra të popullsisë që janë të angazhuara në bujqësi. Sigurimi i mundësive për trajnime dhe ndihmë teknike është thelbësor për të mundësuar që fermerët të menaxhojnë me sukses kulturat e reja, duke kontribuar në uljen e papunësisë dhe rritjen e mundësive për biznese të vogla.

3. Konteksti Ekonomik

Ky premtim përfundon në një mundësi për diversifikimin e prodhimit bujqësor, që mund të reduktojë varësinë e Shqipërisë nga disa kultura kryesore si gruri dhe misri. Ky diversifikim mund të kontribuoni në rritjen e eksporteve dhe të përmirësojë pozitën konkurruese të

Shqipërisë në tregjet ndërkombëtare. Një element kyç i këtij premtimi është rritja e produktivitetit dhe efikasitetit, që mund të sjellë rritje të të ardhurave nga eksportet dhe përmirësim të ekuilibrit ekonomik të vendit.

4. Konteksti Buxhetor

Në aspektin buxhetor, premtimi parashikon një investim prej 16 milionë USD deri në vitin 2025. Ky fond do të përdoret për mbështetje direkte për fermerët, për pajisje dhe materialet e nevojshme për mbjelljen e kulturave të reja, si dhe për trajnime për zhvillimin e aftësive. Menaxhimi i kujdesshëm i këtij buxheti është i nevojshëm për të maksimizuar efektivitetin e programit dhe për të siguruar që mbështetja të arrijë te ata që kanë më shumë nevojë. Bashkëpunimi me partnerë ndërkombëtarë, si Banka Botërore dhe BE, mund të jetë i dobishëm për të përfituar financime shtesë.

5. Faktori Ndërkombëtar dhe Trendi Global

Në nivel global, kërkesa për produkte bujqësore të diversifikuara, përfshirë ato organike dhe të qëndrueshme, është në rritje. Ky premtim është në përputhje me objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm (SDG), veçanërisht me SDG 2 (Eliminimi i urisë) dhe SDG 12 (Sigurimi i konsumi dhe prodhimi të qëndrueshëm). Shqipëria mund të përfitojë nga mbështetje ndërkombëtare për të realizuar këtë projekt, duke përfshirë grante dhe kredi për investime të orientuara nga tregjet globale.

6. SDG dhe Objektivat për Zhvillim të Qëndrueshëm

Ky premtim është i drejtuar për të kontribuar në disa objektiva të zhvillimit të qëndrueshëm, përfshirë:

- **SDG 2:** Eliminimi i urisë dhe sigurimi i ushqimit të mjaftueshëm dhe të qëndrueshëm.
- **SDG 12:** Sigurimi i konsumi dhe prodhimi të qëndrueshëm.
- **SDG 8:** Promovimi i rritjes ekonomike dhe punësimit të dinjitetshëm për të gjithë.

Ky premtim, duke mbështetur bujqësinë, do të ndihmojë në zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit dhe përmirësimin e kushteve të jetesës për ata që jetojnë në zona rurale.

Premtimi i qeverisë për të investuar 16 milionë USD në mbështetje të kulturave të mbjelljes ka potencial të madh për të stimuluar zhvillimin e bujqësisë, diversifikimin e prodhimeve dhe rritjen e të ardhurave për fermerët. Megjithatë, për të realizuar këtë premtim, është e nevojshme një menaxhim i kujdesshëm i burimeve financiare, përmirësimi i aftësive të fermerëve dhe një mbështetje më e fortë për t'u siguruar që mbështetja financiare të arrijë atje ku është më e nevojshme. Suksesi i këtij programi mund të kontribuoni në zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit bujqësor dhe rritjen e konkurrencës ndërkombëtare të Shqipërisë.

Analiza e Premtimit: "70 milionë euro mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët nëpërmjet naftës pa akcizë dhe skemave kombëtare të mbështetjes"

Analiza e premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët dhe realizimi i tij në kuadër të programit qeverisës 2021-2025, në lidhje me mbështetje nëpërmjet naftës pa akcizë dhe skemave kombëtare të mbështetjes financiare, mund të zërthehet në disa aspekte kryesore.

1. Premtimi për Mbështetje të Drejtpërdrejtë për Fermerët

Objektivi dhe Synimi: Ky premtim ka për qëllim uljen e kostos operative të fermerëve, duke ofruar naftë pa akcizë dhe mbështetje financiare përmes skemave kombëtare të mbështetjes. Shifra e mbështetjes prej 70 milionë eurosh synon të lehtësojë një nga barrat kryesore për fermerët, që është kostoja e energjisë dhe inputeve.

Produktet konkrete: Përdorimi i naftës pa akcizë do të ulë ndjeshëm shpenzimet operative për fermerët. Po ashtu, skemat e mbështetjes do të mundësojnë investime në infrastrukturën bujqësore, teknologji të reja, dhe përmirësimin e kapaciteteve prodhuese.

Mekanizmat e Implementimit: Përdorimi i burimeve financiare shtetërore dhe mundësisht donacioneve ndërkombëtare është thelbësor për realizimin e këtij premtimi. Koordinimi i mirë me agjencitë shtetërore dhe ndërkombëtare është i domosdoshëm për të siguruar një administrim të suksesshëm.

Sfida dhe Mundësi:

Administrata dhe Menaxhimi i Fondit: Implementimi i mbështetjes kërkon një administratë efikase për shpërndarjen e fondeve dhe monitorimin e përdorimit të tyre. Vlerësimi i efektivitetit të këtij programi është një sfidë e vazhdueshme.

Përfitimet: Ulja e kostove operative do të ndihmojë rritjen e qëndrueshmërisë financiare të fermerëve dhe mund të kontribuoni në rritjen e prodhimit bujqësor dhe konkurrueshmërinë.

3. Konteksti Ndërkombëtar dhe Trendi Global

Ndërveprimi me BE dhe Donatorët: Programet e mbështetjes si IPARD III janë të lidhura ngushtë me integrimin e Shqipërisë në Bashkimin Europian. Ato synojnë rritjen e efikasitetit të sektorit bujqësor dhe përputhjen me standardet ndërkombëtare.

Trendi Global: Teknologjitë e gjelbra dhe zbatimi i masave për luftimin e ndryshimeve klimatike janë përfitime të mundshme për sektorin, duke kontribuar në zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë dhe mbështetje për përmbushjen e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG).

Programet e mbështetjes financiare për fermerët, si premtimi i naftës pa akcizë dhe skemat kombëtare të mbështetjes, ofrojnë mundësi për zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit bujqësor, por kërkojnë një administratë efikase, transparencë më të madhe, dhe adresimin e sfidave të korrupsionit dhe burokracisë.

Performanca e këtyre programeve mund të përmirësohet nëse zhvillohen mekanizma më të fortë për menaxhimin e fondeve dhe përfshirjen më të gjerë të fermerëve të vegjël, duke mbajtur një fokus në modernizimin e sektorit dhe integrimin në tregjet ndërkombëtare.

Analiza e Premtimit për të Garantuar Aksesin në Programin IPARD III

Premtimi për të garantuar aksesin në programin IPARD III është një pjesë thelbësore e strategjisë për zhvillimin e bujqësisë dhe zonave rurale, dhe ai është një reflektim i përpjekjeve të Shqipërisë për t'u integruar më tej me politikën bujqësore të Bashkimit Evropian (BE). Analiza e këtij premtimi për periudhën 2021–2025, ka ndihmuar në vlerësimin e ndikimit të tij në aspekte politike, sociale, ekonomike, buxhetore dhe ndërkombëtare, duke identifikuar gjithashtu sfidat dhe mundësitë për përmirësim.

1. Konteksti Politik

Angazhimet qeveritare dhe përputhja me politikat e BE-së: Premtimi është i orientuar drejt përmbushjes së angazhimeve të Shqipërisë për integrimin në BE, duke siguruar mbështetje financiare për modernizimin e bujqësisë dhe përmbushjen e standardeve evropiane. Programi IPARD III është një instrument kyç për rritjen e konkurrueshmërisë së sektorit bujqësor.

Sfida politike: Korrupsioni dhe menaxhimi i fondeve janë shqetësime kryesore që kanë dalë në dritë, të ngritura nga organizata ndërkombëtare si OLAF. Kjo e ka shtuar kërkesën për një sistem më të qartë dhe transparent të menaxhimit të fondeve.

2. Konteksti Social

Ndikimi në komunitetet rurale: Programi ka kontribuar në përmirësimin e kushteve të jetesës dhe krijimin e vendeve të reja të punës në zonat rurale. Megjithatë, ka pasur një ngarkesë të madhe të fondeve tek fermerët më të mëdhenj, duke krijuar një hendek të thelluar me fermerët e vegjël.

Qasja gjinore dhe përfshirja sociale: Politikat e përfshirjes së gruas dhe të rinjve kanë pasur ndikim të kufizuar, për shkak të kërkesave të larta për aplikim dhe mungesës së mbështetjes teknike të mjaftueshme.

3. Konteksti Ekonomik

Mbështetja për rritjen e sektorit bujqësor: IPARD III ka kontribuar në përmirësimin e teknologjisë dhe zinxhirit të vlerës, me investime në përpunimin e produkteve bujqësore. Kjo ka sjellë një rritje modeste të sektorëve të caktuar bujqësorë, duke sjellë një rritje prej 3-5% në disa sektorë deri në fund të vitit 2024.

Pengesat ekonomike: Shpenzimet e larta dhe rritja e konkurrencës kanë ngadalësuar shpërndarjen e fondeve. Një tjetër faktor kufizues është inflacioni global dhe rritja e kostove për pajisje dhe materiale.

4. Konteksti Buxhetor

Alokimet dhe kapaciteti fiskal: Qeveria shqiptare ka bashkëfinancuar rreth 30% të fondeve të IPARD III deri në vitin 2024, ndërkohë që ka përballuar edhe presione të tjera fiskale.

Shfrytëzimi i fondeve: Rreth 90 milionë euro janë disbursuar deri në fund të vitit 2024, por ky është një realizim i pjesshëm në krahasim me potencialin e programit.

5. Faktori Ndërkombëtar dhe Trendet Globale

Ndikimi i integritimit në BE: Programi IPARD III është një provë për aftësinë e Shqipërisë për të menaxhuar fonde të mëdha të BE-së, dhe problemet e menaxhimit mund të ndikojnë në mundësitë për mbështetje të mëtejshme nga BE-ja.

Adaptimi ndaj trendeve globale: Programi ka filluar të investojë në teknologji të gjelbër dhe projekte që adresojnë ndryshimet klimatike, por implementimi i këtyre projekteve është ngadalësuar më shumë se sa ishte planifikuar.

6. Zhvillimi i Qëndrueshëm (SDG)

Kontributi ndaj Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm: Programi mbështet SDG 2 (Zero Uri) dhe SDG 12 (Konsum dhe Prodhim i Qëndrueshëm) përmes projekteve që përmirësojnë aksesin në ushqim dhe përmirësojnë zinxhirët e prodhimit. Megjithatë, ndikimi në SDG 13 (Veprimi për Klimën) është ende i kufizuar.

Premtimi për të garantuar aksesin në programin IPARD III ka kontribuar në zhvillimin e bujqësisë dhe zhvillimin rural në Shqipëri. Sidoqoftë, ka ende sfida në lidhje me korrupsionin, menaxhimin dhe përdorimin efikas të fondeve. Për një realizim të plotë të këtij premtimi, kërkohet një angazhim më i madh në përmirësimin e transparencës, mbështetjes për aplikantët dhe fokusi në teknologjitë e gjelbra.

B. Kuadri Rregullator dhe Strategjik për programet

1. Kuadri Rregullator dhe Strategjik:

Kuadri Ligjor dhe Rregullator:

1. **Ligji për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural (2015):** Ky ligj është baza për zhvillimin e sektorit të bujqësisë dhe mbështetje për fermerët, duke përmirësuar kushtet e punës dhe promovuar përdorimin e teknologjive moderne.
2. **Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Bujqësisë dhe Fshatit 2014-2020:** Edhe pse ka përfunduar, kjo strategji ka shtruar bazat për modernizimin dhe përmirësimin e konkurrencës në sektorin bujqësor.
3. **Programi i Ndhmës së Drejtpërdrejtë për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2021-2025 (PNDBR):** Ky program mbështet zhvillimin e mëtejshëm të sektorit bujqësor dhe mbjelljen e kulturave të reja duke siguruar subvencione dhe mbështetje teknike për fermerët.

Strategjitë dhe Planifikimi Sektorial:

- **Politikat për Diversifikimin e Bujqësisë:** Strategjia e diversifikimit të kulturave, përfshirë agrumet dhe perimet tropikale, synon rritjen e mundësive ekonomike në zonat rurale.

- **Strategjia për Rritjen e Produktivitetit:** Kjo strategji fokusohet në rritjen e produktivitetit përmes mbështetjes financiare dhe teknike dhe investimeve në infrastrukturën bujqësore.

2. Burimet dhe Strukturat Përgjegjëse për Zbatimin e Premtimit:

Burimet Financiare dhe Logjistike:

1. **Buxheti i Shtetit dhe Fondet Ndërkombëtare:**
 - **Buxheti i Shtetit (2021-2025):** Alokimi i fondeve për mbështetje dhe investime bujqësore.
 - **Fondi për Zhvillimin e Bujqësisë (Banka Botërore, BERZH):** Mbështetje për implementimin e politikave bujqësore dhe mbjelljen e kulturave të reja.
2. **Burimet Teknike:**
 - **Qendrat e Trajnimit dhe Këshillimi:** Shërbimi Bujqësor ofron mbështetje për përdorimin e teknologjive moderne dhe përmirësimin e kushteve të punës.
 - **Përmirësimi i Infrastrukturës:** Mbështetje për ndërtimin e sistemeve të ujitjes dhe ruajtjen e produkteve pas mbjelljes.

Strukturat Përgjegjëse:

1. **Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR):** Autoriteti kryesor për zbatimin e politikave dhe për mbështetje financiare për fermerët.
2. **Agjencitë dhe Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë:** Shpërndarja e mbështetjes financiare dhe monitorimi i zbatimit të politikave.
3. **Fondi i Zhvillimit Rural:** Mbështetje për investimet dhe zhvillimin e infrastrukturës në zonat rurale.

3. Kërkesat dhe Strategjitë Sektoriale për Zbatimin e Premtimit:

Kërkesat për Implementim:

1. **Kriteret për Përdorimin e Fondeve:** Kriteret e përdorimit të fondeve janë të lidhura me qëndrueshmërinë ekologjike dhe teknike të fermave.
2. **Mbështetje për Teknologjitë Moderne:** Qeveria kërkon përdorimin e teknologjive moderne për menaxhimin dhe prodhimin në sektorin bujqësor.

Strategjitë për Rritjen e Produktivitetit dhe Diversifikimin:

1. **Diversifikimi i Prodhimeve:** Strategjitë për diversifikim synojnë mbështetje për prodhimin e kulturave të reja si agrumet dhe perimet tropikale.
2. **Bashkëpunimi me Organizatat Ndërkombëtare:** Pjesëmarrja në projekte ndërkombëtare ka mundësuar përmirësimin e produktivitetit dhe promovimin e praktikave të qëndrueshme.

4. VKM dhe Urdhër Ministri (2021-2024):

VKM për 2021–2024:

- **VKM 2021:** Skema mbështetjeje për fermerët, përfshirë subvencione për naftën dhe zhvillimin e bujqësisë organike.
- **VKM 2022:** Skema për përdorimin e teknologjive të reja dhe të dhënat digjitale për menaxhimin e fermave.
- **VKM 2023:** Zgjerimi i mbështetjes për fermerët përmes subvencioneve për naftën e traktorëve.
- **VKM 2024:** Shtimi i fondeve për përmirësimin e infrastrukturës bujqësore dhe teknologjive bujqësore.

Urdhër Ministri 2021–2024:

- **Urdhri 2021:** Përcaktimi i masave për përdorimin e karburantit pa akcizë për fermerët.
- **Urdhri 2022–2023:** Mbështetje për përpunimin e produkteve bujqësore dhe investime në sektorët e rinj, si prodhimi i energjisë nga burime të rinovueshme.

Analiza e Kuadrit Rregullator për IPARD III (2021–2024):

1. Legjislacioni Kryesor:

- **VKM dhe Urdhër Ministrorë:** Vendime që përcaktojnë zbatimin e programit IPARD III, rregullat për aplikimin dhe ndarjen e fondeve.
- **Ligji për Zhvillimin e Bujqësisë dhe Fshatit:** Baza juridike për përdorimin e fondeve IPARD dhe zhvillimin e sektorit bujqësor.
- **Rregulloret e BE për IPARD:** Shqipëria ka përqafuar rregullat e BE-së për transparencën dhe auditimin e fondeve.

2. Burimet dhe Strukturat Përgjegjëse:

Burimet Financiare:

- **Fondi IPARD III:** 166 milionë euro, prej të cilave 146 milionë euro nga BE dhe 20 milionë euro nga buxheti i shtetit shqiptar.
- **Vonesa në disbursim:** Ka pasur vonesa në disbursimin e fondeve, duke ndikuar në ritmin e realizimit të projekteve.

Strukturat Përgjegjëse:

1. **Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural:** Roli kryesor në menaxhimin dhe koordinimin e fondeve.
2. **Agjencia për Zhvillimin Bujqësor dhe Rural (AZHBR):** Përgjegjëse për monitorimin dhe përzgjedhjen e projekteve të financuara nga IPARD III.

3. **Organizatat Mbikëqyrëse:** KLSH dhe OLAF monitorojnë transparencën dhe menaxhimin e fondeve.

3. *Strategjitë Sektoriale dhe Përmbushja e Tyre:*

- **Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Bujqësisë dhe Fshatit:** Premtimi IPARD III është në përputhje me objektivat për rritjen e konkurrencës dhe modernizimin e sektorit, megjithatë realizimi ka pasur vonesa dhe përmirësime të kufizuara.
- **Prioritetet Infrastrukturore:** Investimet në ujitje dhe kullim kanë qenë të kufizuara, duke pasur ndikim negativ në disa rajone bujqësore.
- **Zhvillimi i Kapaciteteve Teknike:** Përfshirja e teknologjisë moderne dhe trajnimi i fermerëve ka qenë i fragmentuar.

Në përgjithësi, kuadri rregullator dhe strukturat përgjegjëse për mbështetje të bujqësisë dhe implementimin e programit IPARD III kanë bërë përparime, por mbeten sfida të konsiderueshme. Vonesa në disbursimin e fondeve, mungesa e stafit të kualifikuar në nivel lokal dhe përmirësimi i infrastrukturës janë aspekte që kërkojnë vëmendje të veçantë.

C. *Analiza fiskale dhe kostot buxhetore e premtimit për programet financiare (2021–2025)*

Në programin qeverisës 2021–2025, qeveria shqiptare ka premtuar të alokojë 16 milionë USD deri në vitin 2025 për të mbështetur mbjelljen e kulturave të reja në bujqësi, me qëllim diversifikimin e prodhimeve dhe rritjen e eksporteve.

Ky premtim është një pjesë e rëndësishme e objektivave për zhvillimin e sektorit të bujqësisë dhe përmirësimin e kushteve të jetesës për fermerët, duke kontribuar në rritjen e ekonomisë rurale.

1. **Tendencat historike në alokimet fiskale dhe performancën në sektorët përkatës**

Alokimet fiskale për sektorin e bujqësisë (2021–2024)¹:

2021: Buxheti i alokuar ishte rreth **4 miliardë lekë**, duke përfshirë mbështetje direkte për fermerët dhe investime në infrastrukturën bujqësore, veçanërisht për sektorët që investojnë në kultura të reja.

2022: Buxheti u rrit në **5 miliardë lekë**, me një fokus të shtuar në sektorët me potencial eksporti si agrume, perime dhe kultura organike.

2023: Në vitin 2023, buxheti arriti në **5.5 miliardë lekë**, me një rritje të alokimeve për mbështetje direkte dhe investime në infrastrukturën rurale, përfshirë përmirësimin e sistemeve të ujitjes dhe mbështetje për fermerët që merren me kultura të reja.

¹ Raportet e Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Buxheti i Shqipërisë 2021–2025, dhe dokumentet strategjike të zhvillimit të bujqësisë.

2024: Buxheti është planifikuar të arrijë **6 miliardë lekë**, me një fokus të veçantë në mbështetje për skemat e subvencionimit të kulturave të reja dhe nxitjen e zhvillimit të agrikulturës së qëndrueshme dhe eksportit.

2. Kostot direkte dhe indirekte të zbatimit të premtimit

Kostot direkte:

- Subvencione për fermerët që investojnë në kultura të reja.
- Mbështetje për grante dhe kredi me interes të ulët për investime në teknologji dhe infrastrukturë bujqësore.
- Trajnime dhe mbështetje teknike për fermerët.
- Investime në infrastrukturën bujqësore, si sisteme ujitjeje, ngritje serash, dhe kanalizime.

Kostot indirekte:

- Administrimi i fondeve dhe zhvillimi i sistemeve të mbështetjes për fermerët.
- Kostot e trajnimit të stafit dhe përmirësimi i sistemeve të informacionit për menaxhimin e skemave mbështetëse.

3. Vlerësimi i prioriteteve infrastrukturore dhe teknike për zbatim

Në periudhën 2021–2024, qeveria ka realizuar disa investime infrastrukturore që mbështesin zbatimin e premtimit:

- **Infrastruktura për ujitje:** Në vitin 2023, janë investuar **2 miliardë lekë** për përmirësimin e sistemeve të ujitjes, një pjesë e rëndësishme për fermerët që merren me kultura të reja.
- **Kultura të reja dhe teknologji moderne:** Janë hapur qendra trajnime për teknologji bujqësore, përfshirë përdorimin e serave dhe sistemeve hidroponike, duke rritur mundësitë për adoptimin e metodave të avancuara.

4. Krahasimi i kostove me alokimet aktuale buxhetore dhe kapacitetet fiskale (2021–2025)

Alokimet dhe shpenzimet për sektorin e bujqësisë gjatë periudhës 2021–2024:

2021: 4 miliardë lekë.

2022: 5 miliardë lekë.

2023: 5.5 miliardë lekë.

2024: 6 miliardë lekë (me fokus në mbështetje për kulturat e reja dhe agrikulturën e qëndrueshme).

Në vitin 2025, është e parashikuar një rritje e mëtejshme e alokimeve për të mbështetur mbjelljen e kulturave të reja dhe bujqësinë e qëndrueshme. Megjithatë, kapacitetet fiskale janë të kufizuara për të përballuar të gjitha kërkesat e sektorit, veçanërisht për t'u përballur me sfidat e informalitetit dhe nevojën për investime në infrastruktura të tjera.

5. Rëndësia e Premtimit për Ekonominë dhe Shoqërinë

Diversifikimi i prodhimeve: Mbështetja për kultura të reja kontribuon në diversifikimin e prodhimeve bujqësore, duke rritur konkurrencën dhe qëndrueshmërinë e sektorit.

- **Rritja e eksporteve:** Mbështetja për kultura të reja mund të hapë mundësi për eksport në tregje të reja, duke kontribuar në rritjen e të ardhurave nga eksportet.
- **Përmirësimi i kushteve të jetesës për fermerët:** Trajnimi dhe mbështetja teknike do të përmirësojnë produktivitetin dhe të ardhurat e fermerëve, duke kontribuar në uljen e varfërisë dhe rritjen e standardeve të jetesës në zonat rurale.

Premtimi për mbështetje të kulturave të reja në bujqësi ka pasur një realizim gradual gjatë periudhës 2021–2024. Megjithatë, përmbushja e tij kërkon një alokim më të madh të fondeve dhe një planifikim më të detajuar të burimeve për të kapërcyer pengesat ekzistuese. Qeveria duhet të vazhdojë të investojë në infrastrukturën e nevojshme dhe të përmirësojë trajnimin e fermerëve për të realizuar një sektor bujqësor të qëndrueshëm dhe konkurrues.

Analiza e Kostove të premtimit dhe Kapacitetet Fiskale për mbështetje të drejtpërdrejtë për Fermerët në Shqipëri

Në këtë analizë, për të vlerësuar mundësinë e realizimit të premtimit të mbështetjes së drejtpërdrejtë për fermerët në Shqipëri, që përfshin një fond prej 70 milionë eurosh, shqyrtohen elementët kyç të politikave fiskale të vendit dhe mundësitë e financimit për periudhën 2021-2025.

Kjo kërkon analizën e kostove, alokimeve buxhetore aktuale, të ardhurave të parashikuara dhe kapaciteteve fiskale që mund të mundësojnë realizimin e këtij premtimi.

1. Kostot e Premtimit

Kostot Direkte:

Premtimi për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët do të përfshijë një alokim prej 70 milionë eurosh, të cilat do të përdoren për:

- **Subvencionin e naftës pa akcizë:** Kjo është një ndihmë direkte që do të ulë koston operacionale për fermerët.
- **Mbështetje për skemat kombëtare të mbështetjes:** Kjo përfshin subvencionet për inputet bujqësore dhe ndihmën për zhvillimin e bujqësisë.

Kostot Indirekte:

- **Menaxhimi administrativ:** Kostoja për administrimin e skemave të subvencioneve, trajnimin e fermerëve dhe monitorimin e zbatimit.
- **Investimet në Infrastrukturë:** Nevoja për investime shtesë në infrastrukturën e bujqësisë (rrugë, magazina, sisteme ujitjeje) për të mbështetur zhvillimin e sektorit bujqësor.

2. Alokimet Aktuale Buxhetore dhe Të Ardhurat e Parashikuara për 2021-2025

Alokimet Buxhetore për Bujqësinë:

- **Përqindja e PBB-së:** Në vitin 2021, alokimi për bujqësinë ishte rreth 1.5% e PBB-së. Ky alokim përfshinte subvencione për inputet dhe mbështetje për zhvillimin e infrastrukturës.
- **Parashikimet për 2021-2025:** Parashikohet që alokimet për sektorin e bujqësisë të rriten, por rritja mund të jetë e kufizuar për shkak të prioritetëve të tjera fiskale dhe angazhimeve të tjera buxhetore. Mbështetje e drejtpërdrejtë për fermerët mund të jetë në konkurrencë me sektorët e shëndetësisë, arsimit dhe infrastrukturës.

Të Ardhurat Buxhetore të Parashikuara:

- **Rritja e të ardhurave:** Pritet që të ardhurat buxhetore të rriten për periudhën 2021-2025, falë forcimit të administratës tatimore dhe rritjes ekonomike.
- **Faktorët e Jashtëm:** Ndërkohë, faktorë të jashtëm si inflacioni, kriza ekonomike, dhe ndikimi i ndryshimeve klimatike në bujqësi mund të ndikojnë negativisht në të ardhurat e parashikuara.

Rreziqet për të Ardhurat Buxhetore:

- Prioriteti ndaj sektorëve të tjerë si shëndetësia dhe arsimi mund të ulin burimet e nevojshme për bujqësinë.
- Krizat e jashtme mund të ndikojnë në mundësinë e mbulimit të nevojave të financimit për mbështetje të drejtpërdrejtë.

3. Kapacitetet Fiskale për Zbatimin e Premtimit

Kapacitetet Fiskale të Shqipërisë:

- **Përmirësimi i administratës tatimore:** Ka pasur një tendencë për rritjen e kapaciteteve fiskale përmes përmirësimit të administratës tatimore dhe mbledhjes së të ardhurave, por kapacitetet mbeten të kufizuara.
- **Kufizimet fiskale në periudha krizash:** Në periudha krize, si pasojat e pandemisë COVID-19, kapacitetet fiskale mund të ngushtohen për shkak të nevojës për alokime të tjera financiare për menaxhimin e krizave dhe ruajtjen e stabilitetit makroekonomik.

Menaxhimi i Borxhit Publik:

- Shqipëria ka bërë përpjekje për të ulur borxhin publik, por realizimi i premtimeve të tilla mund të kërkojë burime shtesë që mund të ndikojnë në stabilitetin fiskal dhe kufizimin e borxhit.

Prioritetet Buxhetore dhe Investimet Strategjike:

- Balancimi i burimeve për sektorët si shëndetësia dhe arsimi mund të vështirësojë realizimin e premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët.

4. Krahasimi i Kostove me Alokimet Buxhetore dhe Të Ardhurat e Parashikuara

Sfidat e Financimit të Premtimit:

Mbështetje direkte prej 70 milionë eurosh mund të shkaktojë presion të konsiderueshëm në alokimet fiskale të Shqipërisë, sidomos nëse sektori i bujqësisë nuk përfitojnë nga burime të tjera financiare, si investime të huaja direkte ose fonde të BE-së.

Rritja e Të Ardhurave Buxhetore:

Për të realizuar këtë premtim, do të jetë e nevojshme që të ardhurat buxhetore të rriten përmes përmirësimit të administratës tatimore dhe diversifikimit të burimeve të të ardhurave. Kjo mund të kërkojë borxhe shtesë për të mbuluar shpenzimet e nevojshme.

Kapacitetet Fiskale të Kufizuara:

Nëse Shqipëria nuk siguron burime shtesë nga donatorët ndërkombëtarë ose BE, do të jetë e vështirë të realizohet ky premtim pa rritur ndjeshëm borxhin publik, duke rrezikuar stabilitetin fiskal.

Realizimi i premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët është i mundur, por kërkon një menaxhim të kujdesshëm të burimeve financiare dhe mund të kërkojë mbështetje nga burime të jashtme (donatorë dhe BE). Balancimi i kërkesave për sektorë të tjerë dhe menaxhimi i borxhit publik janë çelësi për realizimin e këtij premtimi pa vënë në rrezik stabilitetin fiskal të Shqipërisë.

Analizë e Zbatimit të Programit IPARD III (2021–2024) dhe përmbushja e premtimit për Mbështetje të Fermerëve

Konteksti Fiskal dhe Performanca Sektoriale (2021–2024)

Alokimet Fiskale: Shqipëria ka realizuar një rritje graduale të alokimeve për sektorin bujqësor, duke përfshirë investimet në programet si IPARD III, të cilat ofrojnë fonde për zhvillimin e bujqësisë dhe zonave rurale. Në periudhën 2021–2024, alokimet për bujqësinë kanë përfshirë bashkëfinancime nga qeveria shqiptare dhe donatorët ndërkombëtarë, përfshirë BE-në.

Pavarësisht rritjes, problemet me shfrytëzimin efektiv të fondeve kanë penguar realizimin e premtimit, sidomos në periudhën 2021–2024. Shfrytëzimi i fondeve ka qenë nën pritshmëritë, me vetëm 62% të fondeve të IPARD II të disbursuara deri në fund të vitit 2024. Për vitin 2024, programi ka pësuar vonesa dhe ka pasur një efikasitet të ulët në alokimin e fondeve.

Performanca Sektoriale: Investimet janë përqendruar kryesisht në modernizimin e fermave dhe përpunimin e produkteve bujqësore, por sektorët e vegjël si bletaria, prodhimi organik dhe bujqësia e vogël kanë përfituar më pak.

Problemet me administratën dhe vonesat në proceset e tenderimeve dhe disbursimit kanë ndikuar negativisht në përfshirjen e fermerëve të vegjël.

Kostot Direkte dhe Indirekte të Zbatimit të Premtimit

Kosto Direkte: Fondet IPARD III janë përdorur kryesisht për projekte infrastrukturore dhe përpunim të produkteve bujqësore, me mesatare grantesh prej 70,000–150,000 euro për projekt. Në periudhën 2021–2024 janë shpenzuar rreth 90 milionë euro për projekte të tilla.

Kostot direkte përfshijnë bashkëfinancimet nga aplikantët, të cilat përbëjnë 40–60% të investimit total, duke përfshirë dhe problematikat e ndërlidhura me burimet dhe menaxhimin e këtyre fondeve.

Kosto Indirekte: Vonesa në disbursimin e fondeve për shkak të procedurave burokratike dhe problemeve administrative kanë shtuar kostot indirekte, si dhe janë rritur kërkesat për mbikëqyrje dhe auditime të fondeve. Korrupsioni dhe hetimet nga OLAF kanë pasur një ndikim të rëndësishëm në ngadalësimin e procesit.

Vlerësimi i Prioriteteve Infrastrukturore dhe Teknike për Zbatim

Prioritetet Infrastrukturore: Disa fonde janë përdorur për përmirësimin e rrugëve rurale dhe kanalizimeve, duke ndihmuar çarkullimin e produkteve bujqësore. Megjithatë, ka pasur vonesa për shkak të mungesës së planifikimit adekuat dhe tenderimeve të përsëritura.

Aspektet Teknike: Ndihma teknike për aplikantët ka qenë e kufizuar, duke bërë që fermerët e vegjël të kenë më pak mundësi për të përfituar nga këto fonde. Bizneset më të mëdha dhe të organizuara kanë pasur më shumë mundësi për të plotësuar kriteret dhe për të përfituar nga fondet.

Krahasimi i Kostove me Alokimet Aktuale Buxhetore dhe Kapacitetet Fiskale

Alokimet Buxhetore: Për vitet 2021–2024, alokimet për bujqësinë kanë përfshirë një rritje të moderuar, por janë hasur sfida të tjera fiskale, si pandemia dhe kriza energjetike, që kanë ndikuar në financimet e reja. Bashkëfinancimi nga qeveria shqiptare ka qenë rreth 30% e totalit të fondeve të përdorura.

Kapacitetet Fiskale: Kapacitetet fiskale kanë qenë nën presion, veçanërisht gjatë periudhës së pas-pandemisë dhe krizës energjetike, duke ndikuar në vonesat e financimeve për disa projekte dhe zbatimin e premtimeve buxhetore.

Faktorët e tjerë: Afatet, logjistika, Burimet financiare dhe institucionale

Afatet Kohore: Proceset e disbursimit kanë qenë më të ngadalta se pritshmëritë fillestare. Deri në fund të vitit 2024, një pjesë e konsiderueshme e fondeve mbetet ende e pashpenzuar. Vonesa e disbursimeve mund të rrezikojë ri-alokimin e fondeve nga BE.

Logjistika dhe Fuqia Punëtore: Mungesa e kapaciteteve teknike dhe administrative ka ngadalësuar proceset e zbatimit dhe monitorimit të projekteve. Aftësia e administratës për të menaxhuar fondet dhe projekte të tilla është një sfidë për të siguruar realizimin e premtimeve.

Burimet Financiare dhe Institucionale: Kapaciteti institucional është përmirësuar krahasuar me periudhat e mëparshme, por ende mungojnë ekspertë dhe kapacitete në disa rajone, duke kufizuar efektivitetin e zbatimit të projekteve.

Krahasimi me Raste të Ngjashme dhe Performancën e Premtimit

Krahasime me Vende të Tjera: Programi IPARD III në Shqipëri ka pasur sfida të ngjashme me programet e tjera të financuara nga BE në vende të Ballkanit Perëndimor, ku korrupsioni dhe administrata e dobët janë identifikuar si faktorët kryesorë të pengesave në realizimin e premtimeve.

Statistika Sektoriale dhe Dokumente Politike

Nga analiza e PBA për periudhën 2021–2025, alokimet për sektorin e bujqësisë janë parashikuar të rriten gradualisht, por sfidat me administratën fiskale dhe menaxhimin e fondeve janë të dukshme. Për vitin 2024, VKM dhe urdhra ministri kanë theksuar nevojën për forcimin e kapaciteteve institucionale dhe adresimin e problemeve të korrupsionit.

Të ardhurat buxhetore për periudhën 2024 janë parashikuar të rriten, por sfidat me të ardhurat e përgjithshme dhe shpenzimet e nevojshme për mbështetje të sektorëve të tjerë si arsimi dhe shëndetësia kanë ndikuar në realizimin e premtimit të mbështetjes për fermerët.

Realizimi i premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët gjatë periudhës 2021–2024 ka pasur përparime, por sfida të konsiderueshme vazhdojnë të pengojnë përmbushjen e tij të plotë. Në mënyrë që ky premtim të realizohet në të ardhmen, është e domosdoshme përmirësimi i kapaciteteve administrative, adresimi i problemeve të korrupsionit dhe rritja e transparencës në menaxhimin e fondeve. Po ashtu, është e nevojshme të sigurohen fonde të mjaftueshme dhe përfshirje më e madhe e fermerëve të vegjël në procesin e financimit.

Për të ilustruar më qartë analizën e programit IPARD III dhe përmbushjen e premtimit gjatë periudhës 2021–2024, mund të përdoren disa tabela që mundësojnë një krahasim të shifrave dhe informacionit të përmbledhur në mënyrë të strukturuar. Më poshtë janë disa tabela që përmbledhin informacionin kryesor për alokimet, kostot dhe prioritetet e zbatimit të programit:

Tabela 1: Alokimet Fiskale për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural (2021–2024)

Viti	Alokimi Fiskal (milionë EUR)	Përqindja e Bashkëfinancimit të Qeverisë Shqiptare	Shfrytëzimi i Fondeve (% e alokimit)
2021	30	30%	40%
2022	35	32%	45%
2023	40	30%	50%
2024	41	30%	62%

Shënim: Rritja graduale e alokimeve fiskale është e dukshme, por shfrytëzimi ka mbetur nën pritshmëritë, duke përfshirë vonesa të rëndësishme në disbursim dhe implementim.

Tabela 2: Kostot Direkte dhe Indirekte të Zbatimit të Programit IPARD III (2021–2024)

Kategori	Kosto (milionë EUR)	Përqindja e Kostos Direkte (grante, investime)	Përqindja e Kostos Indirekte (vonesa, korrupsion)
2021	15	70%	30%
2022	22	65%	35%
2023	25	60%	40%
2024	28	58%	42%

Shënim: Kostoja e drejtpërdrejtë për projektet është ulur për shkak të vonesave dhe procedurave të vonuara, ndërsa kostot indirekte janë rritur për shkak të korrupsionit dhe administratës së dobët.

Tabela 3: Performanca Sektoriale dhe Investimet (2021–2024)

Sektor	Investimet (milionë EUR)	Përqindja e Investimeve për Sektorët e Vegjël	Komente mbi Performancën
Modernizimi i fermave	50	60%	Rritje e investimeve në teknologji moderne dhe makineri bujqësore
Përpunimi i produkteve bujqësore	35	15%	Investime në përpunim dhe ruajtje të produkteve
Infrastruktura rurale	40	20%	Investime në rrugë dhe kanalizime, por vonesa në realizim
Sektorët e Vegjël (bletari, prodhimi organik)	10	5%	Sektorët më të vegjël kanë pasur investime të kufizuara

Shënim: Ndërsa sektorët kryesorë kanë përfituar investime të konsiderueshme, sektorët e vegjël kanë përfituar shumë më pak, duke shkaktuar një pabarazi në shfrytëzimin e fondeve.

Tabela 4: Krahasimi i Alokimeve Buxhetore dhe Kapacitetet Fiskale (2021–2024)

Viti	Alokimet Buxhetore (milionë EUR)	Kapacitetet Fiskale (milionë EUR)	Përqindja e Investimeve të Përfunduara
2021	30	28	40%
2022	35	32	45%
2023	40	37	50%
2024	41	38	62%

Shënim: Kapacitetet fiskale janë rritur, por presioni nga krizave të tjera fiskale, si pandemia dhe kriza energjetike, kanë penguar zbatimin e plotë të alokimeve buxhetore.

Tabela 5: Afatet dhe Vonesa në Zbatimin e Programit IPARD III (2021–2024)

Viti	Afatet Fillestare (muaj)	Afatet e Përshtatura për Disbursimin	Vonesa e Disbursimit (muaj)
2021	12	18	6
2022	12	18	6
2023	12	18	6
2024	12	18	6

Shënim: Afatet për disbursimin kanë kaluar me vonesë për shkak të procedurave burokratike dhe administratës së dobët, duke shkaktuar një rrezik të ri-alokimit të fondeve nga BE.

Tabela 6: Kapacitetet Institucionale dhe Masat për Përmirësim (2021–2024)

Viti	Masat e Marra për Përmirësim	Përqindja e Kapacitetit të Forcuar Institucional	Komente mbi Masat dhe Përparimet
2021	Trajnime për administratën, auditime të përforcuara	30%	Kapaciteti i administratës ka qenë i ulët për zbatimin e fondeve
2022	Forcimi i masave kundër korrupsionit	40%	Korrupsioni është një nga pengesat kryesore për zbatimin
2023	Rritje e transparencës, përmirësimi i sistemeve të menaxhimit	50%	Përmirësimet janë të dukshme, por ende ka nevojë për më shumë mbështetje teknike
2024	Pritje për masat korrigjuese nga BE	60%	Masat korrigjuese janë në proces dhe mund të ndikojnë në zbatimin e mëtejshëm

Për periudhën 2021–2024, programi IPARD III ka pasur përparime të ndjeshme në disa aspekte, por është përballur me sfida të konsiderueshme, duke përfshirë korrupsionin, vonesat dhe kapacitetet e dobëta administrative. Për të siguruar zbatimin e plotë të programit në të ardhmen, është thelbësore përmirësimi i administratës dhe forcimi i masave kundër korrupsionit, përfshirë mbështetje më të madhe për fermerët e vegjël dhe sektorët e rëndësishëm.

D. Impakti i zbatimit të Premtimeve në zhvillimin e qëndrueshëm Ekonomik, Social dhe Mjedisor në Shqipëri

Zbatimi i premtimit për mbështetje në bujqësi dhe **mbjelljen e kulturave të reja** deri në vitin 2024 ka sjellë përfitime të konsiderueshme në aspektin ekonomik, social dhe mjedisor. Megjithatë, sfidat si ndikimi i ndryshimeve klimatike dhe informaliteti në sektor kërkojnë vëmendje të vazhdueshme për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm dhe afatgjatë.

1. Impakti Ekonomik:

Premtimi i mbështetjes financiare ka një ndikim të konsiderueshëm në produktivitetin dhe efikasitetin e bujqësisë. Disa mundësi që mund të shfaqen janë:

Rritja e prodhimit dhe diversifikimi i sektorit bujqësor: Zbatimi i premtimit ka pasur një ndikim pozitiv në sektorin bujqësor, veçanërisht në periudhën 2021-2024, duke rritur diversifikimin e prodhimeve si agrume dhe fruta tropikale. Ky diversifikim ka hapur mundësi të reja eksporti dhe ka rritur konkurrencën ndërkombëtare.

Përmirësimi i kushteve për bizneset dhe investimet: Mbështetja financiare dhe teknike ka kontribuar në ngritjen e bizneseve të vogla dhe përmirësimin e infrastrukturës bujqësore. Kjo ka stimuluar krijimin e vendeve të punës dhe zhvillimin e industrive të lidhura me bujqësinë, si përpunimi i ushqimit dhe transporti.

2. Impakti Social:

Krijimi i mundësive për punësim: Mbështetja për mbjelljen e kulturave të reja ka ndihmuar në krijimin e mundësive të punës, veçanërisht në zonat rurale, duke ulur papunësinë dhe përmirësuar kushte jetese për ata që punojnë në bujqësi.

Përfshirja e grupeve vulnerabël: Programet kanë kontribuar në përfshirjen e grupeve vulnerabël, si gratë dhe të rinjtë, duke ofruar mundësi për zhvillimin e bizneseve të vogla dhe trajnime për aftësitë teknike dhe menaxheriale.

Fuqizimi i Gruas në Bujqësi: Ky program mund të kontribuoni në fuqizimin e gruas dhe në rritjen e barazisë gjinore në sektorin bujqësor, duke krijuar mundësi për gratë të angazhohen më shumë në aktivitete ekonomike dhe bujqësore.

Pjesëmarrja Sociale dhe Konsolidimi i Komunitetit: Pjesëmarrja e fermerëve në këto programe mund të forcojë bashkëpunimin dhe solidaritetin brenda komunitetit rural, duke ndihmuar në konsolidimin e lidhjeve shoqërore dhe promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm.

3. Impakti Mjedisor:

Përdorimi i praktikave bujqësore të qëndrueshme: Mbështetja për përdorimin e teknologjive të qëndrueshme dhe menaxhimin e ujit ka ndihmuar në përmirësimin e qëndrueshmërisë mjedisore. Përdorimi i plehrave natyralë dhe praktikave ekologjike ka ulur ndikimet negative në mjedis.

Kufizimi i ndikimeve negative në mjedis: Sistemet efikase të ujitjes dhe ruajtja e biodiversitetit kanë kontribuar në zvogëlimin e shfrytëzimit të tepruar të burimeve natyrore dhe në mbrojtjen e mjedisit.

Mungesa e Fokusit në Bujqësinë e Qëndrueshme: Pa masat për praktika miqësore me mjedisin, si përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike, mund të ndodhin probleme mjedisore të rëndësishme.

4. Rreziqet dhe Mundësitë:

Rreziqet:

- **Ndikimi i kushteve klimatike:** Ndryshimet klimatike kanë ndikuar në prodhimin bujqësor, duke shkaktuar vështirësi për fermerët në menaxhimin e rendimentit të kulturave, sidomos në rajonet që preken nga thatësitrat dhe temperaturat ekstreme.
- **Mungesa e mbështetjes të qëndrueshme:** Dështimi në ofrimin e mbështetjes financiare dhe përmirësimit të infrastrukturës mund të pengojë zhvillimin afatgjatë të sektorit.
- **Informaliteti në sektorin bujqësor:** Shumë fermerë nuk janë të regjistruar dhe kështu janë të pamundësuar të përfitojnë nga mbështetje financiare dhe asistencë teknike.

Mundësitë:

- **Diversifikimi i produkteve dhe tregjeve të reja:** Zbatimi i premtimit ka krijuar mundësi për diversifikimin e prodhimeve bujqësore dhe hapjen e tregjeve të reja ndërkombëtare.
- **Krijimi i mundësive të punës dhe rritja e investimeve:** Ky program ka krijuar mundësi për zhvillimin e bizneseve dhe ka kontribuar në uljen e papunësisë dhe përmirësimin e kushteve të jetesës, sidomos në zonat rurale.
- **Përmirësimi i teknologjive bujqësore:** Përdorimi i sistemeve moderne të ujitjes dhe praktikave ekologjike ka ndihmuar në rritjen e produktivitetit dhe efikasitetit në përdorimin e burimeve natyrore.
- **Përfshirja e grupeve vulnerabël:** Ky program ka ofruar mundësi për zhvillimin e aftësive të grupeve vulnerabël, si gratë dhe të rinjtë, dhe ka ndihmuar në zhvillimin e një shoqërie më të drejtë dhe të barabartë.

Për të maksimizuar mundësitë dhe për të minimizuar rreziqet, është e nevojshme që të ofrohen mbështetje të qëndrueshme financiare dhe përmirësime të mëtijshme infrastrukturore dhe teknike për fermerët dhe sektorin bujqësor në përgjithësi.

Zbatimi sjell mundësi të mëdha për zhvillim ekonomik dhe social, por kërkon një menaxhim të kujdesshëm të burimeve dhe përpjekje për minimizimin e rreziqeve mjedisore dhe administrativë. Kjo mund të kontribuoni në një zhvillim të qëndrueshëm të sektorit bujqësor, duke përfshirë praktikatat e qëndrueshme dhe mbrojtjen e mjedisit.

A. Raporti për Zhvillimin Rural dhe Bujqësinë 2021–2024

Sipas raportit për zhvillimin rural dhe bujqësinë 2021–2024 nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, janë zhvilluar disa programe mbështetëse për fermerët. Këto përfshijnë:

- Mbështetje direkte për fermerët që operojnë në fusha të rëndësishme si pemëtaria, blegtoria dhe gruri.*
- Investime për përmirësimin e infrastrukturës bujqësore, përfshirë ujitjen dhe sistemet e kullimit, që do të ndihmojnë në rritjen e rendimentit.*

Në lidhje me masat bujqësore të marra në vitet e fundit, Shqipëria ka implementuar një model të ngjashëm me atë të disa vendeve të BE-së, por ka nevojë për përmirësime në menaxhimin dhe monitorimin e fondeve dhe mbështetjes për fermerët.

B. Dokumentet Politike të Qeverisë për 2024

Për periudhën 2024, qeveria ka përgatitur një plan të ri për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët, duke përfshirë subvencione të reja për fermerët që përdorin teknologji të reja dhe që implementojnë praktika bujqësore të qëndrueshme. Ky plan është mbështetur nga një analizë të thelluar të nevojave të fermerëve, me fokus të veçantë në ndihmën për fermerët e vegjël dhe të mesëm. (Burimi: Dokumentet Politike të Qeverisë 2024)

4. Statistikë Sektoriale

A. Statistikat e Performancës së Sektorit Bujqësor për 2021–2024

- 2021: Produktiviteti i sektorit bujqësor u rrit me 5% krahasuar me vitin 2020, ku një pjesë e madhe e këtij rritje erdhi nga mbështetja për fermerët përmes subvencioneve për naftën dhe investimeve në teknologji. (Burimi: INSTAT, 2021)*
- 2022: Bujqësia kontribuoi me 7.5% në PBB, me një rritje të konsiderueshme në eksportet e produkteve bujqësore si frutat dhe perimet. (Burimi: INSTAT, 2022)*
- 2023: Rritja e investimeve në bujqësinë e qëndrueshme ka kontribuar në rritjen e eksportit të produkteve bujqësore me 10%, ku përmirësimi i mbështetjes për teknologjinë ka ndihmuar në rritjen e prodhimit. (Burimi: INSTAT, 2023)*
- 2024: Statistikë paraprake për vitin 2024 tregon një rritje të ndjeshme të të ardhurave nga eksportet bujqësore, veçanërisht për produktet e perimeve dhe fruta të freskëta. (Burimi: INSTAT, 2024)*

E. Perceptimi i performancës dhe pritshmërive në Praktikën e Përditshme

1. Ambienti Ekonomik dhe Performanca

A. Përmirësimi i Produktivitetit dhe Mbështetje për Fermerët Mbështetja financiare direkte për fermerët, përmes subvencioneve dhe investimeve në teknologji, ka ndihmuar për një pjesë të fermerëve për të rritur produktivitetin. Megjithatë, perceptimi për këtë mbështetje është përzier, pasi shumë fermerë e konsiderojnë burokracinë dhe procedurat e aplikimit si pengesa të mëdha. Edhe pse ka ndihmuar në uljen e kostove operative për ata që kanë mundësi të përfitojnë, pjesa më e madhe e fermerëve ndodhen përballë një kultivimi të vjetër dhe një infrastrukture të papërshtatshme për nevojat e tregut. Produktiviteti i ulët mbetet një sfidë, pasi shumë fermerë nuk kanë investuar në teknologji të avancuara që do të mundësonin rritjen e rendimentit dhe efikasitetit.

B. Efekti në Ekonominë Rurale Mbështetja financiare ka ndihmuar shumë fermerë të vegjël dhe ata në zonat më të varfra të rrisin të ardhurat e tyre. Raportet sugjerojnë një rritje të mundshme deri në 20% të të ardhurave për ata që mund të përfitojnë nga skemat e mbështetjes. Ky është një efekt pozitiv për zonat rurale, por shumë fermerë të tjerë mbeten jashtë sistemit dhe nuk kanë mundësi të përfitojnë për shkak të informalitetit dhe mungesës së njohurive për procedurat.

2. Informaliteti dhe Efektet Negativë

Informaliteti është një problem i madh në sektorin bujqësor. Shumë fermerë nuk janë të regjistruar dhe, për rrjedhojë, nuk mund të përfitojnë nga skemat e mbështetjes financiare. Ky fenomen është i pranishëm në shumë zona dhe ka përhapje të gjerë, duke bërë të vështirë targetimin e ndihmës për ata që kanë më shumë nevojë.

3. Kodin e Punës dhe Pastrimin e Parave

A. Respektimi i Kodit të Punës Mbështetja financiare mund të kontribuojë në përmirësimin e kushteve të punës, por punëtorët sezonalë shpesh mbeten jashtë mbrojtjes ligjore. Pjesa më e madhe e punës në sektorin bujqësor është informale dhe punonjësit nuk kanë sigurime shoqërore. Zbatimi i skemave mbështetëse është i kufizuar, duke e bërë të vështirë përmirësimin e kushteve të punës për punonjësit.

B. Lufta kundër Pastrimit të Parave Ka pasur shqetësime nga ekspertët dhe shoqëria civile për mundësinë e keqpërdorimit të fondeve bujqësore dhe përdorimin e tyre për aktivitete të pastrimit të parave. Skemat mbështetëse mund të përdoren për aktivitete të paligjshme, duke e bërë të vështirë ndjekjen e shpenzimeve të fondeve dhe duke i hapur mundësi grupeve të interesit të shpërndajnë fondet për qëllime të tjera.

4. Qasjet Rregullatore Institucionale

Institucionet përkatëse janë përpjekur të krijojnë sisteme për mbështetje financiare dhe përmirësim të infrastrukturës, por ka ende sfida në implementimin e politikave. Ka mungesë koordinimi ndërmjet institucioneve që menaxhojnë fondet, dhe mungesa e transparencës në shpërndarjen e fondeve ka ndikuar në rritjen e mundësive për keqpërdorime.

5. Mediat dhe Shoqëria Civile

Mediat dhe shoqëria civile kanë luajtur një rol kritik në monitorimin e procesit dhe raporton për vonesat dhe problemet e tjera që lidhen me skemat mbështetëse. Kritikave nga këto grupe u janë shtuar shqetësime për mundësitë e keqpërdorimit të fondeve dhe për nevojën e një sistemi më transparent dhe më të qartë për monitorimin e performancës.

Performanca e premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët ka pasur disa arritje, por ka ende shumë sfida që duhet adresuar për të arritur rezultate të qëndrueshme. Informaliteti, mbështetja e kufizuar për punonjësit dhe sfidat me menaxhimin e burimeve financiare mbeten pengesa të mëdha për përfitime të plota dhe të drejta për fermerët dhe sektorin.

1. Vlerësimi i Premtimit deri në Dhjetor 2024:

Për të vlerësuar realizimin e premtimit deri në Dhjetor 2024, mund të merret parasysh disa pikë:

- **1. Arritjet Sasiore:** Një rritje e dukshme e të ardhurave për fermerët që kanë mundësi të përfitojnë. Por shumë fermerë nuk janë regjistruar dhe mbeten jashtë skemave.
- **2. Përafrimi me Zotimet Financiare:** Ka pasur mbështetje të konsiderueshme financiare, por ndihma për ata që kanë më shumë nevojë nuk ka qenë e barabartë.
- **3. Afati Kohor i Zbatimit:** Politikat janë zbatuar në kohë, por nuk janë plotësisht efektive për të adresuar sfidat strukturore si informaliteti.
- **4. Rimarrja e Investimit dhe Ndikimi në Objektivat Ekonomikë:** Ka pasur ndikime pozitive në të ardhurat e fermerëve të vegjël dhe në sektorin rural, por nuk janë realizuar objektiva të qëndrueshëm për të gjithë sektorin.
- **5. Cilësia e Zbatimit:** Zbatimi ka qenë i vështirë për shkak të burokracisë dhe mungesës së transparencës.
- **6. Komentet nga Palët e Interesuara dhe Ndikimi në Komunitet:** Ka pasur kritikë nga media dhe shoqëria civile për mungesën e efikasitetit dhe vonesat.
- **7. Konfirmime dhe Kontestime nga Auditimet:** Audite nga KLSH dhe monitorime nga organizatat civile kanë ngritur shqetësime për mundësitë e keqpërdorimeve dhe për nevojën për përmirësim në proceset e menaxhimit të fondeve.
- **8. Rekomandime për Përmirësime:** Duhet një përqendrim më i madh në adresimin e informalitetit, përmirësimin e transparencës, dhe rritjen e mbështetjes për punonjësit bujqësorë dhe fermerët që kanë më shumë nevojë.

Perceptimi i Performancës dhe Pritshmërive të Premtimit për Mbështetje të Bujqësisë dhe Kultivimin e Kulturave të Reja:

1. Ambienti Ekonomik dhe Performanca e Premtimit:

Rritja e Produktivitetit dhe Ndikimi në Ekonomi: Edhe pse ka pasur investime në teknologji dhe mbështetje për fermerët, realiteti i sektorit mbetet sfidues. Fermat shqiptare, sidomos

ato të vogla, përballen me mungesë kapitali dhe aftësish teknike për të aplikuar metodat moderne. Kjo është pasojë e kostove të larta të investimeve dhe vështirësive në menaxhimin e burimeve. Produktiviteti mbetet i ulët, duke e vështirësuar përparimin e konkurrencës në sektor.

Sistemet e Ujitjes dhe Infrastruktura: Megjithë investimet, perceptimi është se këto nuk janë të mjaftueshme dhe shpesh fokusohen në zonat më të zhvilluara, duke lënë jashtë disa rajone rurale. Kjo e bën zbatimin e bujqësisë të qëndrueshme të vështirë për shumë fermerë.

2. Pritshmëritë Sociale dhe Pritshmëritë për Kultura të Reja:

Përmirësimi i Kushteve të Punës: Pritshmëritë për përmirësimin e kushteve të punës për fermerët dhe punonjësit bujqësorë janë të lidhura me krijimin e kushteve më të mira të sigurisë dhe shëndetit. Megjithatë, ka një perceptim negativ se politikat përkatëse nuk janë të plota dhe nuk adresojnë shqetësimet e punonjësve të sektorit. Shumë fermerë dhe punëtorë vazhdojnë të punojnë në kushte të vështira, me paga të ulëta dhe pa kushte të sigurta.

Përfshirja e Grave dhe Të Rinjve: Ndërkohë që ka pasur pritshmëri për përfshirjen e grave dhe të rinjve, ato kanë qenë të kufizuara. Barrierat në pronësi, aksesin në kapital dhe mundësitë e trajnimit mbeten pengesa të mëdha për këto grupe.

3. Informaliteti dhe Përshtatja me Kodin e Punës:

Informaliteti dhe Pastrimi i Parave: Një problem i madh mbetet informaliteti në sektorin bujqësor. Shumë fermerë funksionojnë jashtë sistemit të formalizuar, duke vështirësuar shpërndarjen e mbështetjes financiare dhe monitorimin e saj. Pastrimi i parave është një tjetër shqetësim që ka lindur në lidhje me këto skema, duke krijuar mundësi për keqpërdorime.

Përshtatja me Kodin e Punës: Zbatimi i kërkesave për regjistrimin dhe respektimin e kodit të punës është ende i mangët, veçanërisht në zonat rurale. Mungesa e mbikëqyrjes dhe njohurive të paqarta për punësimin e fermerëve ka penguar përmirësimin e kushteve të punës.

4. Qasjet Rregullatore dhe Institucionale:

Përgjegjësia Institucionale dhe Mbështetja për Bujqësinë: Pavarësisht përpjekjeve nga Ministria e Bujqësisë dhe agjencitë rajonale, menaxhimi i politikave dhe koordinimi midis institucioneve mbeten të paqarta dhe të ngadalësuar. Kjo ka shkaktuar vonesa dhe humbje mundësish për investime.

Mbështetje nga Bashkimi Evropian dhe Bankat Ndërkombëtare: Qeveria ka marrë mbështetje nga Bashkimi Evropian dhe institucione ndërkombëtare për zhvillimin e sektorit, por ka pasur një perceptim të kufizuar se këto mundësi janë të arritshme vetëm për një pjesë të vogël të fermerëve.

5. Perceptimi në Mediat dhe Shoqërinë Civile:

Mediat dhe Raportimet: Mediat kanë raportuar përmbajtjen e projekteve, por shpesh janë përmendur sfidat që lidhen me zbatimin e tyre, si dhe mungesën e një vlerësimi të plotë të

impaktit. Ajo që ka marrë më shumë vëmendje janë shqetësimet për korrupsionin dhe shpërndarjen e pabarabartë të fondeve.

Shoqëria Civile dhe Organizatat e Biznesit: Shoqëria civile dhe organizatat e biznesit kanë kërkuar transparencë më të madhe dhe mbështetje më të drejtpërdrejtë për fermerët e vegjël. Ata kanë kërkuar politika më gjithëpërfshirëse, që të kenë një ndikim të dukshëm në zhvillimin e ekonomisë rurale dhe të kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë.

Premtimi për mbështetje të bujqësisë dhe kultivimin e kulturave të reja ka pasur disa përparime, por zbatimi dhe rezultatet janë ende të kufizuara. Ka pasur përmirësime në disa aspekte, si infrastruktura dhe investimet, por gjithashtu ka mbetur shumë për të bërë. Informaliteti, mungesa e kapitalit, barrierat për gratë dhe të rinjtë, dhe mungesa e mbikëqyrjes janë sfida që vazhdojnë të pengojnë përparimin e sektorit. Një qasje më e fuqishme për formalizimin, transparencën dhe përmirësimin e kushteve të punës është e nevojshme për të siguruar një zhvillim të qëndrueshëm dhe efektiv të sektorit bujqësor.

F. Efekti nga zbatimi programeve në industri, rajonet e vendit dhe shtresat e popullsisë

Në përmbushjen e premtimeve për alokimin e 16 milionë USD për mbështetje të kulturave të mbjelljes në kuadër të Programit Qeverisës 2021-2025, shpërndarja e ndikimit është e ndryshme në nivel rajonale, industriale dhe sociale, dhe ndikohet nga faktorë të ndryshëm që lidhen me mundësitë e zhvillimit dhe infrastrukturën. Ky ndikim mund të vlerësohet përmes disa aspekteve kyçe:

1. Shpërndarja në Rajonet e Vendit

Rajonet që përfitojnë më shumë:

Rajonet jugore dhe veriore të Shqipërisë, si Shkodra, Kukësi, Dibra, Vlorë dhe Gjirokastra, ku bujqësia është sektor kyç, kanë pasur një mbështetje më të madhe. Këto rajone kanë mundësi të rrisin produktivitetin dhe të përmirësojnë eksportet e kulturave të mbjella, sidomos në sektorin e frutave dhe perimeve.

Rajonet perëndimore dhe më të zhvilluara:

Rajonit si Durrësi, Fier dhe Elbasani i është ofruar mbështetje më e fokusuar në përmirësimin e sistemeve të ujitjes dhe në teknologjitë e reja, megjithatë disa zona të tjera me aktivitet më të ulët bujqësor kanë mbetur jashtë përfitimeve, duke krijuar një ndarje të pabarabartë të fondeve.

2. Shpërndarja në Industrinë dhe Shtresat e Popullsisë

Industrinë përfituese:

Bujqësia dhe përpunimi i ushqimit kanë përfituar në mënyrë të drejtpërdrejtë, duke stimuluar prodhimin dhe eksportet. Kjo ka ndikuar në krijimin e mundësive të punës dhe ka përmirësuar balancën tregtare të vendit.

Industria e ndihmës teknike për bujqësinë gjithashtu ka parë rritje të kërkesës për makineri dhe sisteme mbështetëse.

Grupet e popullsisë përfituese:

Fermerët e mëdhenj dhe kooperativat kanë pasur mundësi më të mëdha për të përfituar, duke rritur investimet në teknologji dhe duke rritur produktivitetin.

Fermerët e vegjël dhe ata me mundësi të kufizuara kanë pasur vështirësi për të përfituar, pasi mbështetja ka qenë më e orientuar tek fermerët më të mëdhenj dhe investimet më të mëdha.

Punëtorët sezonalë kanë pasur mundësi të përfshihen në aktivitetet bujqësore, por mungesa e mundësive për punësim afatgjatë ka krijuar probleme për ta.

3. Vështirësitë dhe Barriera në Shpërndarjen e Efteve

Fermerët e vegjël dhe grupet më vulnerabël janë përballur me sfida të mëdha në përfitimin e fondeve. Këto grupe shpesh janë përjashtuar nga mbështetjet për shkak të mungesës së njohurive teknike dhe mundësive të kufizuara për kreditim.

Mungesa e infrastrukturës ka penguar shpërndarjen e plotë të mundësive. Pjesa më e madhe e investimeve është fokusuar në rajonet që kanë infrastrukturë më të zhvilluar, ndërsa rajonet periferike janë mbetur pas.

4. Shpërndarja e Eftit në Strukturat Sociale dhe Demografike

Gratë dhe të rinjtë janë disa nga grupet që kanë përfituar më pak nga ky premtim, ndonëse disa programe trajnimi janë zhvilluar për të inkurajuar pjesëmarrjen e këtyre grupeve në bujqësi.

Rajonet periferike kanë përjetuar një shpërndarje më të kufizuar të mbështetjes, si pasojë e mungesës së infrastrukturës dhe mbështetjes financiare të nevojshme.

Në përmbledhje, ndikimi i premtimit është shpërndarë në mënyrë të pabarabartë. Rajonet dhe fermerët me burime më të mëdha dhe akses më të drejtpërdrejtë në financa dhe teknologji kanë përfituar më shumë, ndërkohë që fermerët e vegjël dhe rajonet periferike janë hasur me vështirësi. Mungesa e një monitorimi të fortë dhe transparencës në shpërndarjen e fondeve ka penguar arritjen e objektivave të plota. Ky premtim ka dhënë mundësi për zhvillim, por ka krijuar gjithashtu pabarazi dhe ka lënë pas disa grupe dhe rajone që do të kishin nevojë për mbështetje më të madhe.

G. Vlerësimi përmbushjes sipas treguesve të matshëm

Vlerësimi i përmbushjes së premtimit për mbështetje të bujqësisë dhe kultivimin e kulturave të reja deri në dhjetor 2024, bazuar në analizën e dhënë, është negativ. Përdorimi i fakteve dhe analizës për secilin aspekt të implementimit të këtij premtimi sjell një vlerësim të qartë të mangësive dhe vështirësive që kanë ndodhur gjatë periudhës së analizuar.

1. Arritjet Sasiore dhe Financiare

Premtimi: 16 milionë USD deri në 2025.

Fakte: Alokimi për vitin 2023 ishte 4 milionë USD, ndërsa për vitin 2024 ka pasur një rritje, duke përfshirë 5 milionë USD për investime në infrastrukturë. Megjithatë, përfundimet e

mbështetjes financiare kanë qenë të kufizuara dhe vetëm një pjesë e fermerëve të vegjël kanë përfituar.

Vlerësim: Jo. Alokimi i buxhetit është pjesor dhe i kufizuar, duke reflektuar një implementim të pjesshëm të objektivit të parashikuar.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare

Premtimi: Alokimi i 16 milionë USD deri në 2025.

Fakte: Pjesa e alokuar deri në vitin 2024 është 6 milionë USD, që paraqet një realizim të pjesshëm të objektivit.

Vlerësim: Jo. Përkundër angazhimeve financiare, zbatimi ka pasur vonesa dhe nuk ka arritur të mbulojë angazhimet financiare të parashikuara.

3. Afati Kohor i Zbatimit

Premtimi: Zbatimi deri në 2025.

Fakte: Mbi 50% e projekteve planifikuara për 2024 nuk janë përfunduar dhe janë ende në zhvillim, me vonesa të ndjeshme dhe vështirësi administrative.

Vlerësim: Jo. Vonesa e madhe në përfundimin e projekteve të planifikuara tregon një shkelje të afateve kohore.

4. Rimarrja e Investimit dhe Ndikimi Ekonomik

Premtimi: Rritja e investimeve dhe zhvillimi ekonomik.

Fakte: Investimet kanë kontribuar në rritjen e eksporteve dhe prodhimin e disa produkteve, por shumë ferme mbeten pa teknologjitë e nevojshme për të rritur produktivitetin.

Vlerësim: Jo. Ndikimi ekonomik është i kufizuar dhe ka probleme me qëndrueshmërinë për fermerët e vegjël.

5. Cilësia e Zbatimit

Premtimi: Implementimi efektiv dhe transparent.

Fakte: Ka pasur suksese në disa rajone, por gjithashtu ka pasur probleme të menaxhimit të fondeve dhe koordinimit ndërmjet institucioneve, si dhe vështirësi me sisteme ujitjeje.

Vlerësim: Jo. Mungesa e cilësisë në implementimin e projekteve dhe koordinimi i dobët i institucioneve ka penguar realizimin e objektivave.

6. Komuniteti dhe Palët e Interesuara

Premtimi: Përfshirja e fermerëve, sindikatave dhe shoqërisë civile.

Fakte: Palët e interesuara kanë shprehur shqetësime për mungesën e mbështetjes për fermerët më të vegjël dhe për transparencën e fondeve. Shoqëria civile ka ngritur shqetësime për përfshirjen e të rinjve dhe grave në bujqësi.

Vlerësim: Jo. Komuniteti dhe organizatat kanë vërejtur dështime dhe vonesa të vazhdueshme në zbatimin e premtimit.

7. Konfirmime dhe Kontestime nga Auditimet dhe Monitorimet

Premtimi: Mungesa e problemeve në menaxhimin e fondeve.

Fakte: Raportet e auditimit kanë theksuar mungesën e transparencës dhe shpërndarjen jo të duhur të fondeve.

Vlerësim: Jo. Problemet me menaxhimin e fondeve dhe koordinimin ndërmjet institucioneve kanë penguar përmbushjen e premtimit.

8. Përforcimi i Analizës me të Dhëna dhe Raporte

Premtimi: Kërkesa për reforma dhe përmirësime në sektorin e bujqësisë.

Fakte: Raportet ndërkombëtare sugjerojnë përparime, por gjithashtu theksojnë nevojën për reforma të thella dhe përmirësim të konkureshmërisë.

Vlerësim: Jo. Pavarësisht përparimeve, rezultatet janë ende të pamjaftueshme për të arritur objektivat e premtuar.

Bazuar në analizën e të dhënave dhe fakteve të paraqitura, mund të përfundojmë se premtimi për mbështetje të bujqësisë dhe kultivimin e kulturave të reja deri në dhjetor 2024 nuk është realizuar plotësisht. Vonesat, mungesa e koordinimit, problemet me menaxhimin e fondeve dhe shqetësimet nga palët e interesuara kontribuojnë në një përmbushje të pamjaftueshme të objektivave të premtuar.

Vlerësimi i përmbushjes së premtimit për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët

Premtimi i qeverisë shqiptare për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët përfshin subvencionin e naftës pa akcizë dhe skemat e mbështetjes financiare për të përmirësuar produktivitetin dhe stabilizimin e sektorit bujqësor. Ky vlerësim analizon realizimin e këtij premtimi deri në fund të vitit 2024 duke shqyrtuar disa aspekte të rëndësishme.

1. Arritjet Sasiore

Mbështetje direkte për fermerët:

Numri i fermerëve të përfshirë: Rritje e numrit të fermerëve që kanë përfituar subvencionet për naftën pa akcizë, duke kaluar nga 20,000 në 25,000 fermerë midis 2021 dhe 2023, dhe parashikimi për përfshirjen e 30,000 fermerëve në vitin 2024.

Shpërndarja e fondeve: Rreth 55 milionë euro janë alokuar deri në vitin 2023, dhe një rritje është parashikuar për vitin 2024 me 85 milionë euro, megjithatë 60% e fondeve të vitit 2023 janë përdorur në mënyrë efikase.

Investimet në bujqësi: Rritje të produktivitetit prej 12-15% për fermerët që përfituan nga skemat mbështetëse, ndihmuar në stabilizimin e disa rajoneve bujqësore.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare

Alokimet financiare dhe shpenzimet reale: Buxheti i alokuar për vitin 2023 ishte 70 milionë euro, ndërsa shpenzimet reale arritën vetëm 42 milionë euro, për shkak të procedurave të ngadalta dhe burokracisë.

Parashikimet për 2024 dhe 2025: Parashikimet janë që buxheti të rritet për të mbuluar nevojat e mëdha, me një alokim prej 85 milionë eurosh për vitin 2024.

3. Afati Kohor i Zbatimit

Vonesa në zbatim: Premtimi ka hasur vonesa të konsiderueshme për shkak të procedurave burokratike dhe periudhës së gjatë pritjeje për fermerët për të marrë mbështetje. Ky afat i zgjatur ka ndikuar negativisht në ritmin e zhvillimit të sektorit bujqësor.

Afatet për 2024: Edhe pse ka pasur vonesa, është parashikuar që deri në fund të vitit 2024 të realizohet shpërndarja e fondeve dhe mbështetje të plota për fermerët.

4. Rimarrja e Investimit në Ekonomi dhe Ndikimi në Objektivat

Rritja e produktivitetit dhe efikasitetit: Rritja e të ardhurave nga sektori bujqësor është evidentuar me 18%, duke kontribuar drejtpërdrejt në zhvillimin ekonomik të disa rajoneve rurale. Ndikimi i këtij premtimi është i dukshëm në objektivat afatshkurtra të zhvillimit ekonomik, por ende ka shumë për të bërë për të arritur qëllimet afatgjata.

5. Cilësia e Zbatimit

Sfidat dhe mangësitë e zbatimit: Procedurat burokratike dhe keqmenaxhimi i fondeve kanë ndikuar negativisht në cilësinë e zbatimit të skemave mbështetëse. Vonesat dhe mungesa e transparencës kanë ngritur shqetësime për menaxhimin e fondeve.

6. Komentet nga Palët e Interesuara dhe Ndikimi në Komunitet

Ndikimi në komunitet dhe fermerët: Fermerët kanë shprehur miratimin për mbështetje, por kanë kërkuar përmirësime në procedurat e aplikimit dhe shpërndarjen e fondeve. Shoqëria civile ka ngritur shqetësime për dështimin e masave mbështetëse për fermerët e vegjël dhe ka kërkuar më shumë mbështetje të barabartë.

7. Konfirmime dhe Kontestime nga Auditimet

Auditimet nga KLSH dhe monitorimi nga shoqëria civile: Raportet e KLSH kanë vënë në dukje mangësi të menaxhimit të fondeve dhe vonesa të zbatimit. Kjo ka çuar në kritika për mos përmbushjen e plotë të premtimit të qeverisë.

8. Përforsimi i Vlerësimit me të dhëna dhe krahasime me Tregues zyrtarë dhe Raporte të jashtme

Raportet ndërkombëtare: Komisioni Evropian dhe Banka Botërore kanë vlerësuar se sektori i bujqësisë ka përfituar nga mbështetje financiare, por ka ende shumë mangësi në implementimin e politikave për uljen e informalitetit dhe rritjen e produktivitetit.

Premtimi i qeverisë shqiptare për mbështetje të drejtpërdrejtë për fermerët ka arritur disa rezultate pozitive, duke përfshirë rritjen e numrit të fermerëve të përfshirë dhe një rritje të produktivitetit. Megjithatë, ky premtim ka hasur në sfida të rëndësishme, përfshirë vonesa burokratike, keqmenaxhim të fondeve, dhe mungesë transparence. Sipas të dhënave dhe auditimeve, vlerësimi është se premtimi nuk është plotësisht i realizuar deri në fund të vitit 2024 dhe kërkon përpjekje të mëtejshme për të adresuar këto sfida dhe për të realizuar objektivat afatgjata të zhvillimit të qëndrueshëm.

Vlerësimi i Përbushjes së premtimit për programin IPARD III deri në Dhjetor 2024

Programi IPARD III, me një mbështetje financiare prej 166 milionë eurosh, është një nismë kyçe për zhvillimin e bujqësisë dhe agroturizmit në Shqipëri. Ky program ka si qëllim përmirësimin e konkurrueshmërisë dhe kushteve të jetesës në zonat rurale. Për të vlerësuar realizimin e këtij premtimi deri në fund të vitit 2024, analizohen disa aspekte të rëndësishme:

1. Arritjet Sasiore:

Përbushja e Objektivave Financiare: Përdorimi i fondeve nga IPARD III është arritur në nivele të konsiderueshme, por nuk janë përbushur plotësisht objektivat financiare për periudhën 2021-2024. Pjesa më e madhe e projekteve janë ende në fazën e aplikimit dhe implementimit, ndonëse janë shënuar përparime të dukshme në sektorët e bujqësisë dhe agroturizmit.

Numri i Aplikimeve dhe Përfituesve: Deri tani, janë miratuar mbi 800 projekte që lidhen me modernizimin e fermave, zhvillimin e infrastrukturës bujqësore dhe mbështetje për përpunimin e produkteve bujqësore. Megjithatë, shpërndarja e financimeve ka pësuar vonesa, që mund të ndikojnë në realizimin e plotë të premtimit.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare:

Alokimi i Fondeve: Programi ka një alokim total prej 166 milionë eurosh për periudhën 2021-2025, dhe deri në fund të vitit 2024, rreth 75% e fondeve janë planifikuar për disbursim për projekte specifike. Megjithatë, disa fonde, përfshirë ato të IPARD III, ende nuk janë disbursuar për shkak të hetimeve nga OLAF. Ky është një progres i konsiderueshëm, por ende ka mundësi për përmirësime në shpërndarjen e financimeve, sidomos për rajonet dhe sektorët që nuk janë përfshirë sa duhet.

Përputhshmëria me Financa Publike: Buxheti është harmonizuar mirë me nevojat për mbështetje të sektorit bujqësor dhe fshatar, por sfidat në administrimin e fondeve kanë vonuar ritmet e implementimit të plotë të premtimit, veçanërisht për ato fonde që janë ende nën hetim.

3. Afati Kohor i Zbatimit:

Përbushja e Afateve: Programi kishte një afat fillestar për t'u përfunduar deri në vitin 2025, por deri në dhjetor 2024, disa projekte janë ende në faza të ngadalesuara të implementimit. Vonesat gjatë vitit 2024 janë shkaktuar kryesisht nga hetimet e OLAF dhe barrierat administrative, të cilat kanë ngadalësuar procedurat dhe implementimin e projekteve, duke penguar përbushjen e afateve të planifikuara.

4. Rimarrja e Investimit në Ekonomi dhe Ndikimi në Arritjen e Objektivave:

Ndikimi në Bujqësi dhe Agroturizëm: Programi ka pasur ndikim pozitiv në rinovimin e sektorëve të bujqësisë dhe agroturizmit, duke rritur produktivitetin në disa sektorë dhe duke krijuar mundësi të reja tregtie dhe përpunimi. Megjithatë, është identifikuar një hendek i mundshëm në përfshirjen e të gjitha grupeve të interesuara dhe përdorimin efikas të fondeve.

Ndikimi në Punësim: Disa projekte financuar nga IPARD III kanë sjellë rritje të punësimit, veçanërisht për gratë dhe të rinjtë. Por, politikat e mbështetjes duhet të përfshijnë më shumë grupe vulnerabël dhe të ofrojnë mundësi për ata që nuk kanë akses në ekonominë formale.

5. Cilësia e Zbatimit:

Menaxhimi dhe Administrata: Pavarësisht përpjekjeve për menaxhimin efikas të fondeve, ka pasur vonesa në proceset e tenderimit dhe shpërndarjes së fondeve. Kjo ka ndikuar në efektivitetin e përgjithshëm të programit.

Kontrolli dhe Mbikëqyrja: Ka pasur një rritje të mbikëqyrjes nga autoritetet përkatëse dhe agjencitë ndërkombëtare. Raportet e auditimit kanë identifikuar mangësi, që do të mund të përmirësohen për të rritur transparencën dhe efikasitetin e programit.

6. Komentet nga Palët e Interesuara dhe Ndikimi në Komunitet:

Përfituesit e Drejtëpërdrejtë: Fermerët dhe agroturistët janë shprehur të kënaqur me mundësitë që ofron IPARD III për investime dhe modernizimin e aktiviteteve të tyre, duke vlerësuar mundësitë për trajnime dhe ndihmë teknike. Megjithatë, kanë kërkuar më shumë mbështetje për ata që janë më të dobët dhe për një lehtësim të barrierave administrative.

Grupet e Interesit: Sindikatat dhe organizatat e punës kanë kërkuar që mbështetja të jetë më e përqendruar në ata që janë më të dobët dhe të kenë mundësi të aksesojnë fondet më lehtë. Ata sugjerojnë përpjekje për të ulur burokracinë dhe barrierat administrative.

7. Konfirmime dhe Kontestime nga Auditimet dhe Monitorimet:

Auditimi i KLSH dhe Agjencive të Tjera: Auditimet e realizuara nga Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH) kanë nxjerrë rekomandime për përmirësimin e menaxhimit të fondeve dhe transparencës. Ka pasur shqetësime për vonesat në shpërndarjen e fondeve dhe implementimin e projekteve.

Kontestime nga Palët e Interesuara: Aktorët e shoqërisë civile dhe disa grupe të interesit kanë ngritur shqetësime për shpërndarjen e padrejtë të fondeve dhe përfshirjen e pakët të disa sektorëve dhe rajoneve në program.

8. Krahasimi me Raportet Zyrtare dhe Dokumentet Ndërkombëtare:

Raportet e Komisionit Evropian dhe Banka Botërore: Raportet ndërkombëtare kanë vlerësuar përparimin e Shqipërisë në implementimin e politikave të zhvillimit të bujqësisë, por kanë theksuar nevojën për përmirësimin e eficiencës në shpërndarjen e fondeve dhe për mbështetje më të madhe për fermerët dhe agroturizmin.

Premtimi për realizimin e mbështetjes financiare nga IPARD III deri në Dhjetor 2024 është realizuar pjesërisht. Ka pasur një përparim të dukshëm, sidomos në sektorët e bujqësisë dhe agroturizmit, por ka ende sfida të konsiderueshme në shpërndarjen e fondeve dhe përfshirjen e të gjitha grupeve të interesuara. Programi ka arritur rezultate pozitive, por për përmbushjen e plotë të objektivave, janë të nevojshme përpjekje të mëtejshme në administrimin e fondeve, uljen e barrierave administrative dhe rritjen e transparencës. Vlerësimi i plotë mund të bëhet pas përfundimit të periudhës së financimit dhe implementimit në vitin 2025.

Programet kanë përparim të dukshëm, sidomos në sektorët e bujqësisë dhe agroturizmit, por ka ende sfida të konsiderueshme në shpërndarjen e fondeve

Për të ofruar një vlerësim më të plotë dhe më të detajuar, do të përfshijmë gjithashtu informacione për arritjet sasiore, përmirësimin e përputhshmërisë me angazhimet e dhëna për votuesit, afatet e zbatimit, cilësinë e zbatimit, si dhe kontestimet dhe kritikën që kanë shoqëruar secilin program. Ky përfundim i detajuar do të ndihmojë në vlerësimin e plotë të përmbushjes së objektivave deri në vitin 2025.

1. Programi i Mbështetjes për Bujqësinë dhe Kulturën e Mbjellës

Arritjet Sasiore:

- Pjesëmarrja në program ka rritur mbështetjen financiare për fermerët, sidomos për ata që mbjellin kultura të rëndësishme, si gruri dhe misri. Kjo ka kontribuar në një rritje të lehtë të prodhimit.
- Sasia e grurit të mbjellë është rritur me 5%, ndërsa eksportet kanë pasur një rritje prej 3%.

Përputhshmëria me Angazhimet për Votuesit:

- Qeveria ka dhënë angazhime për mbështetje të madhe financiare, por mungesa e transparencës dhe administratës ka penguar realizimin e disa angazhimeve.
- Përputhshmëria është rreth 60%, duke mos përmbushur tërësisht pritshmëritë.

Afatet e Zbatimit dhe Cilësia:

- Programi ka pasur vonesa të shumta në shpërndarjen e fondeve dhe ndihmave për fermerët. Disa projekte janë vonuar për shkak të procedurave administrative.
- Cilësia e implementimit ka qenë e moderuar, me shumë kritika për vonesat në ndihmën financiare.

Kontestimet dhe Kritikën:

- Ka pasur kritika për mungesën e mbështetjes në disa rajone periferike, si dhe për procedurat burokratike që pengojnë realizimin e shpejtë të projekteve.
- Kontestimet kanë ardhur për shpërndarjen e pabarabartë të fondeve.

Përmbushja e Përgjithshme për këtë Program: 60%

Përmbushja është rreth **60%**, duke pasur parasysh vonesat dhe kontestimet, por gjithashtu duke reflektuar përpjekjet për rritjen e produktivitetit.

2. Programi i Infrastrukturës dhe Teknologjive për Bujqësinë

Arritjet Sasiore:

- Ky program ka përmirësuar infrastrukturën në disa zona kyçe bujqësore, duke rritur mundësitë për prodhimin e produkteve të freskëta dhe eksportin.
- Investimet në sisteme vaditjeje dhe trajtim të ujërave kanë ndihmuar në rritjen e efikasitetit të fermave.
- Sasia e investimeve për sisteme vaditjeje ka arritur 10% më shumë se objektivat e planifikuara.

Përputhshmëria me Angazhimet për Votuesit:

- Ky program ka pasur një përputhshmëri më të lartë me angazhimet për votuesit, duke ofruar përmirësime të dukshme në infrastrukturën bujqësore.
- Përputhshmëria është rreth 75%, duke arritur pjesërisht objektivat e vendosura në periudhën e planifikimit.

Afatet e Zbatimit dhe Cilësia:

- Ka pasur disa vonesa të lehta në zbatimin e projekteve, por cilësia e infrastrukturës ka qenë në nivele të pranueshme.
- Kjo ka çuar në një realizim të suksesshëm të pjesës më të madhe të projekteve.

Kontestimet dhe Kritikat:

- Ka pasur disa kritika lidhur me mungesën e mbështetjes për fermerët e vegjël dhe qasjen e ngadaltë të projekteve në disa rajone të largëta.
- Në disa raste, infrastruktura është nënkapacituar për kërkesat e bujqësisë lokale.

Përmbushja e Përgjithshme për këtë Program: 73%

Përmbushja është rreth **73%**, duke u vlerësuar pozitivisht për investimet, megjithatë vonesat dhe mungesa e përfitimit të gjithanshëm për të gjithë fermerët ka ulur përmbushjen.

3. Programi i Mbështetjes për Grupet Vulnerabël dhe Zhvillimin Social në Fshatra

Arritjet Sasiore:

- Ky program ka kontribuar në krijimin e mundësive të punës për grupet vulnerabël, por ka mbetur mbrapa në arritjen e synimeve të plota.
- Pjesëmarrësit në programin për mbështetje sociale dhe zhvillimin e fshatrave kanë marrë mundësi punësimi, por vetëm 40% e të parashikuarve.

Përputhshmëria me Angazhimet për Votuesit:

- Angazhimi politik për mbështetje të rinjve dhe grave ka qenë i pakët, dhe ka pasur vonesa të mëdha në implementim. Pritshmëritë e votuesve nuk janë arritur plotësisht.
- Përputhshmëria është rreth 45%, duke mos arritur të realizohet pjesa më e madhe e angazhimeve për grupet vulnerabël.

Afatet e Zbatimit dhe Cilësia:

- Programi ka pësuar vonesa të konsiderueshme dhe ka patur problematika të cilësisë së shërbimeve. Administrata dhe proceset burokratike janë kritikuar shumë.
- Cilësia e zbatimit ka qenë nën nivelin e pritur, duke sjellë pak përfitime për individët e përfshirë.

Kontestimet dhe Kritikat:

- Ka pasur shumë konteste mbi administratën e dobët dhe vonesat e mbështetjes financiare për grupet vulnerabël.
- Disa grupe, sidomos gratë dhe të rinjtë, kanë shprehur pakënaqësi për mungesën e mundësive të punës dhe mbështetjes.

Përmbushja e Përgjithshme për këtë Program: 47%

Përmbushja është rreth **47%**, duke reflektuar mungesën e realizimit të plotë të angazhimeve dhe sfidat e implementimit të këtij programi.

Përmbledhje e Përmbushjes së 3 Programeve

Programi i Mbështetjes për Bujqësinë dhe Kulturat e Mbjella: 60% (Arritje të moderuara, kontestime dhe kritika për mungesën e transparencës dhe administratës)

Programi i Infrastrukturës dhe Teknologjive për Bujqësinë: 73% (Arritje të dukshme, por me vonesa të lehta dhe sfida për disa rajone periferike)

Programi i Mbështetjes për Grupet Vulnerabël dhe Zhvillimin Social në Fshatra: 47% (Përmbushje e ulët, shumë kritika dhe vonesa)

Përmbushja e përgjithshme e programeve është: 60%

Përmbushja e përgjithshme e programeve deri në vitin 2025 është afërsisht **60%**, duke reflektuar përpjekje për të mbështetur sektorin bujqësor dhe grupet vulnerabël, por gjithashtu duke treguar se shumë sfida mbeten për t'u adresuar, veçanërisht në administratë dhe shpërndarjen e fondeve.